

Radruż

Po raz pierwszy wieś była wzmiankowana w 1444 r. Przebiegał tędy szlak łączący Lubaczów i Potylicz (stąd może wywodzić się nazwa). Od XV w. przyczyną zniszczeń były najazdy tatarskie, a w XVII w. – wojny z Kozakami, Szwedami i Rakoczym. Po pierwszym rozbiorze Radruż znalazł się w granicach Austrii (Królestwa Galicji i Lodomerii). Od 1820 r. do II wojny światowej był własnością prywatną, w latach 1939–1941 r. znajdował się pod okupacją radziecką. W 1944 r. zachodnia część (z cerkwią i dworem) została w Polsce, a wschodnią przyłączono do Smolina (w ZSRR).

Cerkiew św. Paraskewy, uznawana za najstarszą w Polsce, pochodzi z końca XVI w. Pierwotnie była prawosławna, od 2. poł. XVII w. unicka. Elementami zespołu cerkiewnego są też: dzwonnica (XVI w.), kamienny mur z bramami i kostnica (XIX w.).

Świątynia została wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO w 2013 r. Pełni funkcje muzealne.

Fot. Jolanta Pol

Elewacja zachodnia i południowa

Fundatorem był prawdopodobnie Jan Płaza (poseł na sejm, starosta lubaczowski).

To świątynia z drewna jodłowego i dębowego, o konstrukcji zrębowej, na kamiennej podmurówce, orientowana, trójdzielna (wszystkie części są na planach zbliżonych do kwadratów). Nawa jest dwukondygnacyjna, najwyższa i najszersza, zwieńczona czworoboczną kopułą, z gontową pseudolatarnią. Prezbiterium i babiniec mają dachy dwuspadowe, namiotowe. Wejścia znajdują się w zachodniej ścianie babinca i południowej ścianie nawy.

Fot. Krzysztof Pol

Elewacja północna

W 1959 r. została przejęta przez Skarb Państwa. Gruntowny remont całego zespołu cerkiewnego przeprowadzono w latach 1964–1966. Kolejna rewitalizacja była w latach 2010–2013.

W Radrużu znajduje się też drewniana cerkiew pw. św. Mikołaja Cudotwórcy (z 1931) użytkowana jako kościół rzymskokatolicki pw. Niepokalanego Poczęcia NMP.

Wokół świątyni są soboty, wsparte na słupach i rysiach. Posadzkę mają z płyt kamiennych, a przy prezbiterium drewnianą.

Elewacja wschodnia

Soboty od południa

Soboty od północy

Fot. Krzysztof Pol

Wejście do kruchty (elewacja zachodnia)

Fot. Krzysztof Pol

Wejście boczne do nawy (elewacja południowa)

Dzwonnica – konstrukcji słupowo-ramowej, z galerią w górnej kondygnacji – pochodzi z XVI w.

Dzwonek przy murze wschodnim

Fot. Krzysztof Pol

Dzwonnica

Być może miała charakter obronny, ale kamienny mur z bramami, zwieńczony gontowym daszkiem, powstał dopiero w 1825 r.

Brama i mur od strony zachodniej

Gontowa latarnia nad nawą

Mur od strony wschodniej

Fot. Jolanta Pol

Od wschodniej strony muru w 2. poł. XIX w. zbudowano kostnicę (tzw. dom diaka), z kamienia wapiennego (fot. z prawej).

Mur; z prawej kostnica (dom diaka)

Kostnica (dom diaka)

Fot. Krzysztof Pol

Polichromia w nawie i prezbiterium pochodzi z 1648 r. Ikonostas powstawał od połowy XVII do połowy XVIII w. Ołtarze boczne są z połowy XVIII w.

